

STADSARCHIEF – JAARVERSLAG 2005

Hof van Habsburg, Goswin de Stassartstraat 145

Openingsuren:

- Algemene Leeszaal:
maandag, dinsdag en donderdag van 8.30 tot 12.00 en van 13.00 tot 17.00
- Leeszaal Genealogie (stamboomonderzoek) :
woensdag van 8.30 tot 12.00 en van 13.00 tot 19.00 en
zaterdag van 8.30 tot 12.00 uur.

	2003	2004	2005
Aantal bezoeken leeszaal	2.376	2.146	2.053
Aantal geraadpleegde documenten en boeken	13.450	11.532	10.271
Aantal bezoeken (page views) website Stadsarchief	8.834	10.897	10.335
Aantal bezoeken website Regionale Beeldbank	-	46.739	63.149

Ontsluiting

- De werkgroep ter ontsluiting van het bestand *Procuratoria*, zijnde de Werkgroep De Ware Vrienden van het Archief, heeft dit jaar 1 verzamelband gepubliceerd. Dit deel omvat indices op 5 registers en bestrijkt de periode 1660-1716.
- Ook in 2005 heeft de Werkgroep de Ware Vrienden van het Archief de herwerking van de 19de eeuwse klappers op de Mechelse parochieregisters verdergezet. Dit resulteerde in 5 boekdelen (uitgegeven door VVF-Regio Mechelen) m.b.t. de dopen (1565-1649). Daarnaast leverde de werkgroep 2 CD-ROMs af met klappers op de begrafenissenregisters (1700-1750 en 1750-1797) van de parochies en van andere instellingen zoals het OLV-Gasthuis.
- Tenslotte heeft de genoemde werkgroep zich aan het (her)indexeren van de Burgelijke Stand gezet. Het ging daarbij om de Mechelse overlijdensakten (1795-1820) en alle akten i.v.m. geboorte, huwelijk en overlijden (1798-1820) van de voormalige gemeenten Walem, Heffen, Leest, Hombeek en Muizen. Dit werd samengebracht in 7 boekdelen. Deze staan – evenals alle andere bovengenoemde klappers – digitaal of in boekvorm ter beschikking van de leeszaalbezoeker.
- Databank Bouwvergunningen
In het najaar van 2004 werd i.s.m. de dienst Monumentenzorg en de GIS-cel een databank ontworpen die als algemene index kon dienen voor de in het stadsarchief bewaarde bouwvergunningen. De invoer van de gegevens gebeurde door tijdelijke medewerkers en ging van start in september 2004. Eind 2005 waren circa de 10.300 bouwvergunningen voor de periode 1951-1961 volledig ingevoerd. Op termijn zal deze databank ook voor het publiek toegankelijk gemaakt worden.

Aanwinsten

Via diens familie ontving het stadsarchief een omvangrijke verzameling glasnegatieven en foto's van persfotograaf Alfons Kinnert (°1915 - + 2005). De man fungeerde ook als persoonlijk fotograaf van kardinaal Van Roey. De collectie geeft een goed beeld van talloze actualiteiten in het Mechelse tijdens de tweede helft van de 20ste eeuw. Daarnaast verkreeg de dienst de briefwisseling e.a. documenten van de beeldhouwer Theo Blickx. Het ging om een gift van een familielid.

De iconografische verzameling werd dit jaar verrijkt met o.a. een litho van het oudste station van Mechelen en enkele gravures van gevels van huizen in de Mechelse binnenstad. Daarnaast werden tal van kleinere overdrachten gerealiseerd van archieven, documenten en beeldmateriaal.

Historische Bewaarbibliotheek

Aanwinsten	2003	2004	2005
Mechelse Bibliotheek	52	92	89
Algemene Bibliotheek	73	27	229
Administratieve Bibliotheek ¹	21	3	23
Tijdschriften ²	484	463	638
TOTAAL	630	585	979

¹ door het stadsbestuur uitgegeven of ontvangen administratieve werken worden opgenomen in de Administratieve Bibliotheek

² omvatten aanwinsten door abonnementen, ruilabonnementen en giften

Voor 2005 telde men 638 tijdschriften (en kranten), 89 werken gecatalogeerd in de Mechelse Bibliotheek, 229 in de Algemene Bibliotheek. 23 publicaties werden gecatalogeerd in de Administratieve Bibliotheek. Ook de 16 CD-ROMs werden vanaf dit jaar in het inschrijvingsregister ingeschreven. Dit brengt een totaal van 995 werken. Deze aanwinst werd aanzienlijk groter in vergelijking met de vorige jaren door de aanwinst van een hele reeks voorgaande tijdschriften, zowel door aankoop als door gift (o. a. Ons Heem, jg. 39 t/m jg. 58, nOna, jg. 7 t/m jg. 11, De Mecheleir jg. 1 t/m jg. 10, archiefink jg. 0 t/m jg. 5, Onder den toren nr 1 t/m 34. Ook aanwezige, maar nog niet geregistreerde reeksen zoals de *Encyclopédie ou dictionnaire raisonné des sciences* (34 delen) en de *Œuvres complètes de M. de Voltaire* (99 delen) werden dit jaar ingeschreven en deden de hoeveelheid aanwinsten enorm stijgen.

Deze werken werden verder behandeld volgens de geijkte procedure: aanbrengen van aanwinstennummer en signatuur, maken van fiches. Ook werd dit jaar veelvuldig gebruik gemaakt de trefwoordenlijst van de Mechelse Bibliotheek.

De fichier van de Mechelse Bibliotheek werd bijgehouden tot en met nummer M 10.020

De fichier van de Algemene Bibliotheek werd bijgehouden tot en met nummer 22.616

In de eerste helft van dit jaar werd verder gewerkt met het nazicht van de tijdschriften met signatuur van +/- T 13.000 tot T 13.500. De fiches werden gecontroleerd, opnieuw gesigneerd, geordend en in zuurvrije dozen gestopt.

De laatste maanden werd een nieuwe lijst opgesteld van de boeken die zich in de handbibliotheek van de hoofdarchivaris bevinden. Sommige werken waren nog niet voorzien van signatuur : deze werden dan ingeschreven en van een fiche voorzien.

Medewerking aan tentoonstellingen

Het stadsarchief leende archiefstukken, foto's of tekeningen uit aan de volgende tentoonstellingen:

- De tentoonstelling "Getekend" in het Stedelijk Museum Schepenhuis van 15 maart tot 17 mei 2005
- De tentoonstelling "Made in Belgium, 175ste Verjaardag van België" van 1 maart 2005 tot 26/02/2006 in het Kunstcentrum Dexia te Brussel.
- De tentoonstelling "Dames met Klasse" die van 17 september tot 18 december 2005 liep in het Erfgoedcentrum Lamot.
- De tentoonstelling "Gevaar en ontploffing van de Zandpoort" die op 17 april 2005 voor het eerst getoond werd op het stadsarchief tijdens de Erfgoeddag, werd van 9 december 2005 onder gewijzigde vorm overgenomen in het Stedelijk Museum Schepenhuis.

Medewerking aan andere initiatieven

In het kader van de tentoonstelling *Dames met Klasse* nam de hoofdarchivaris deel aan het colloquium *Women at the Burgundian Court* met een referaat getiteld: *Marguerite d'Autriche: l'idéal de la Femme et de la Princesse selon Henri Corneille Agrippa*. Hierin werd de vergelijking gemaakt tussen de ideale Vrouw zoals H.C. Agrippa von Nettesheim die beschrijft in zijn traktaat *De Nobilitate et praecellentia foeminaei sexus*, waaraan een boek werd gewijd in de loop van 2004, en de ideale

Prinses, zoals hij die beschrijft in de lijkrede die hij uitsprak bij haar plechtige uitvaart in januari 1531 in de Sint-Romboutskerk. Om deze vergelijking te kunnen maken werd deze lijkrede uit het Latijn naar het Frans vertaald. Deze vertaling werd in brochurevorm als een tweetalige (Latijn-Frans) tekstuitgave ter beschikking van de deelnemers gesteld (62blz.). Het succes dat dit referaat te beurt viel leidde ertoe dat de *Koninklijke Commissie voor Geschiedenis* op voorstel van de professoren J.M. Cauchies (Fac. Univ. St.Louis) en Thérèse de Hemptinne (R.U.G.) besloot deze tekstuitgave, vermeerderd met een inleiding (18 blz.) in haar publicaties op te nemen. De tekst van het referaat zelf (6 blz.) zal verschijnen, in de *Handelingen* van het colloquium. De keuze voor de Franse taal voor tekstuitgave, inleiding, vertaling en referaat is het gevolg van de keuze van de inrichters van het colloquium om slechts twee voertalen toe te staan: het Engels en het Frans.

Verder werd door de hoofdarchivaris een tekstboek (±100 blz.) voorbereid dat zal dienen als begeleidende publicatie bij een tentoonstelling gepland door de Dienst Musea voor het najaar 2006 rond de "Merodetriptiek" van Robert Campin. Dit boek wordt opgevat in dezelfde zin als de publicatie *Moord, Woordbreuk en Andere Schandalen*, die de tentoonstelling over de Grote Raad begeleidde in 2004. Het wordt een Nederlandstalige versie op het niveau van de betere vulgarisatie van het artikel over dit onderwerp in de *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, dl. 96, 1ste afl., 1992, dat de basis was voor een referaat op het Campin-colloquium in de *National Gallery* te Londen in 1993. Uiteraard werden in de nieuwe versie heel wat nieuwe gegevens en inzichten verwerkt.

Een vrij weinig gekende, maar belangrijke bron voor de stadsgeschiedenis, nl. de registers van het Leenhof van Mechelen, werd in het stadsarchief op microfilm gezet en nadien ingescand. Dit gebeurde i.s.m. het Stadsarchief Brussel waar de originele documenten bewaard worden.

Erfgoedprojecten 2005 (zie ook jaarverslag Erfgoedcel)

Regionale Beeldbank Mechelen

Ook in 2005 werden de steeds drukker bezochte on line collecties van de beeldbank flink uitgebreid. Deze omvatten dit jaar o.a. foto's en glasnegatieven van de fotografen Constant Joosen en Louis Van Zeir, een aantal prenten met Mechelse stadsgezichten en monumenten als thema, tenslotte een aantal kadasterkaarten van de Mechelse deelgemeenten en omliggende gemeenten als Putte en Bonheiden. Het grootste deel van de nieuwe beelden bestaat uit de Verzameling "100 jaar gevels (1767-1867)". Deze collectie van 684 geveltekeningen, die rond 1900 werd samengesteld heeft vooral betrekking op de periode 1767-1837 en mogen daardoor tot de oudste gevelplannen van Mechelen gerekend worden. Ze zijn grotendeels afkomstig uit en sluiten aan bij de archiefreeks Gedeponeerde (bouw)Plannen. Bij het invoeren werden waar mogelijk gegevens verbeterd en aangevuld. (zie www.beeldbankmechelen.be)

Huizenonderzoek

Het project 'Huizenonderzoek' heeft als doelstelling het samenstellen van een handleiding die de archiefgebruiker wegwijs maakt doorheen de diverse archieven. Deze handleiding richt zich op het onderzoek naar particuliere woningen in de 19de en 20ste eeuw. Een aantal teksten werden voorbereid.

Erfgoeddag 2005

Op 17 april nam het stadsarchief, samen met de musea en tal van andere instellingen en organisaties, deel aan de nationale Erfgoeddag. Algemeen thema dit jaar was "GEVAAR!". In samenwerking met de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst werd in de Algemene Leeszaal een bescheiden tentoonstelling opgebouwd rond de branden en ontploffingen die Mechelen in de loop der tijden hebben geteisterd. Centraal

stond het bekende verhaal van de ontploffing van de Zandpoort in 1546. Dit ongeluk zorgde voor de verwoesting van een gans stadsdeel. Aansluitend organiseerde de Koninklijke Kring een lezing met ooggetuigenverhaal over de geallieerde bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Ondertussen kon naar stilaan jaarlijkse gewoonte kennis gemaakt worden met de werking van de archiefdienst door middel van talrijk bijgewoonde groepsbezoeken aan leezalen, depots en boekbindatelier.

Opzoeken

De archiefdienst ontvangt een steeds toenemend aantal aanvragen voor opzoeken uit Bevolkingsregisters, registers van de Burgerlijke Stand en parochieregisters vanwege particulieren (hobbyisten), zelfstandigen (bijv. notarissen, beroepsgenealogen) en openbare diensten (bv. Ministerie van Financiën).

Opzoeken	2003	2004	2005
Betaalde opzoeken t.b.v. particulieren, zelfstandigen, andere overheden	60	44	61
Opzoeken t.b.v. andere stadsdiensten			
- Stedelijke Begraafplaatsen	142	324	440
- Bevolking en Burgerlijke Stand	85	80	91
Totaal :	287	448	592

Restauratie en conservering

Werking boekbindatelier

Door de overplaatsing van de boekinder naar de dienst Musea werd de werking van het atelier stilaan afgebouwd. Occasioneel werden klappers en inventarissen ingebonden.

De overige inbind- en restauratieactiviteiten werden uitbesteed bij :

- Beschermde Werkplaats Antwerpen:
  - 82 delen van MICHAUD, *Biographie Universelle* werden voorzien van nieuwe banden
- Boekbinderij en restauratie Masui & Claes:
  - Bindwerk van de loszittende onderdelen van de schepenregisters (nr. 1 –125)
  - Herinbinding en restauratie van de reeks "Chronologische Aenwijzer" 99 delen + 21 delen index
  - Voorzien van nieuwe banden: " Liste Chronologique des édits et ordonnances des Pays Bas" (9 delen), "Hierarchica Catholica" (9 delen) en "Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde" (5 delen)
  - 25 kostbare oude lederen boekbanden uit de Algemene Bibliotheek, hoofdzakelijk afkomstig van de Grote Raad, werden prachtig gerestaureerd (gedeeltelijk nog met gelden uit het budget 2004)

Het boekbindatelier verleende bij gelegenheid ook logistieke steun (passepartouts maken, inkaderen) aan diverse tentoonstellingen van de stedelijke musea.

Conservering

Zoals vorig jaar werd ook in 2005 een grote hoeveelheid dossiers van het secretariaatsarchief aan een schoningsoperatie onderworpen. Twee medewerkers schoonden in de loop van dit jaar 2.433 dossiers m.b.t. de periode 1979-1984. *Schonen* is een courante archiefbeheerspraktijk en houdt in dat dubbels, kladjes, papierklemmen, nietjes, plastic verpakkingen, enz. verwijderd worden ten einde de conservering en hanteerbaarheid van de dossiers te bevorderen. Daarbij wordt ook de op te bergen hoeveelheid tot het minimum beperkt, zodat kostbare opslagruimte optimaal benut wordt.